

אחריות ציבורית בזמן הקורונה

תלמידות: מוריה אדטו ותמר רויך   כיתה: י'   מורה מלווה: ורד אשוול   ביו"ס: אולפנית אמי"ת ישורון פ"ת

שאלה תורנית והקשר לחיים האישיים שלי/לתקופת הקורונה

מגפת הקורונה היא מגפה עולמית הנמשכת כבר מעל שנה ועד כה גרמה להדבקתם של עשרות מיליוני אנשים ולמותם של מעל מיליון אנשים בכל רחבי העולם. על מנת לצמצם את התפשטות מגפת הקורונה בישראל, קבעה הממשלה הנחיות והגבלות שונות על פעילות המשק ועל האזרחים באופן פרטי. בין היתר, נקבעה בהנחיות החובה לעטות מסכה במרחב הציבורי ולשמור על מרחק של 2 מטרים מאדם לאדם. עבודה זו עוסקת בשאלות הלכתיות המתעוררות בעקבות הניסיון ליישם הנחיות אלה. למרות ההנחיות הברורות המחייבות כל אדם לעטות מסכה במרחב הציבורי ולשמור מרחק מאדם אחר, אנו נתקלים מידי פעם באנשים שאינם ממלאים חובה זו כראוי. מקרה כזה קרה לנו לאחרונה בבית הספר, כאשר חברה מהכיתה הורידה את המסכה בהפסקה ועמדה לדבר עם בנות אחרות מהכיתה ללא מסכה, ואז הגיעה בת אחרת מהכיתה והתחילה לגעור בה על כך שהיא מפרה את ההנחיות ועלולה לפגוע בבנות האחרות וצריך לדווח עליה לצוות המורים והנהלת בית הספר. התפתח ויכוח קולני ביניהן שגלש להאשמות ועלבונות עד שאותה בת ללא המסכה שנפגעה מאד מהמצב, קמה והלכה בכעס. אנחנו שעמדנו והשקפנו על המתרחש מהצד, היינו נבוכות ולא ידענו איך להגיב.

המקרה הזה עורר בנו הרבה שאלות הלכתיות שאנו רוצות לפרט ולברר בעבודה זו:
איך עלינו להגיב במקרה שאנו רואות אדם שאינו שומר על ההנחיות?
מה תוקף ההנחיות מבחינת ההלכה?
האם מי שמפר את ההנחיות עובר על ההלכה?
האם אנו רשאיות להעיר לו על כך או שאסור לנו להתערב?
האם כל אחד רשאי להעיר או רק מי שבאמת בעל סיכון גבוה וחושש להידבק?
האם חובה עלינו להעיר כי אולי יש פה פיקוח נפש? או שאפשר להתעלם?
האם חובה לדווח על כך למורים? או למטרה? או שאסור לדווח בגלל "לשון הרע"?
האם החובה/ההיתר להעיר תלויה בתגובה הצפויה של אותו אדם, אם ישתף פעולה או לא יקשיב בכלל? ברגישות שלו?
אם צריך להעיר – איך נכון לעשות זאת במסגרת ההלכה?
איך נזהרים לא להלבין פנים ולפגוע?

אנשים עם מסכות בהונג קונג, צילום: בלומברג

סקירת מקורות תורניים

בפרק א' ניסינו לענות על השאלה 'האם הקורונה מוגדרת כפיקוח נפש'. הבאנו שתי דעות: לפי רבני בית דין ההוראה, רק במצב שידוע שיש סכנת נפשות – מוגדרת כפיקוח נפש (לא הפרה טכנית של ההנחיות אלא הפרה של הליכה למקום ציבורי, ששם יש חשש שידביק). ולפי שאר הרבנים שהבאנו, כל סטייה מהנחיות הממשלה מוגדרת כפיקוח נפש.
בפרק ב' בדקנו מה הביסוס ההלכתי לחובת האזרחים לשמור על הנחיות הממשלה. למדנו על המושג ההלכתי הנקרא "דינא דמלכותא דינא" אשר מלמד אותנו שלא משנה היכן אנחנו נמצאים, אנחנו חייבים למלא את חוקי השלטון ובנוסף לכך, ראינו שקימת אחריות ציבורית. בנוסף לכך, הבאנו את דברי הרב שמואל אליהו שהתבסס על הכלל ההלכתי "סכנתא חמירא מאיסורא" שאומר שכל הלכה הקשורה לסכנה בריאותית חשובה אף יותר משמירה על איסורים הלכתיים ולכן צריך האדם להחמיר בכל ההנחיות של משרד הבריאות.

בפרק ג', אחרי שהגענו למסקנה שיש מקרים בהם עלינו להעיר, בדקנו האם קיימת מצוות תוכחה, והאם קיים פה איסור של לשון הרע. ולמדנו מחז"ל שיש להוכיח בצורה יפה וחברתית, וכך גם נקיים את מצוות תוכחה בהידור, וגם נמנע מאיסורי לשון הרע. למדנו את זה מהפסוקים "לא חרבה ירושלים אלא מפני שלא הוכיחו זה את זה", "אמר רב יוסי בר חנינא: התוכחה מביאה לידי אהבה, שנאמר (משלי ט') 'הוכח לחכם ויאהבך'."

הצעה להתמודדות עם השאלה התורנית

כדי להתמודד עם השאלה פנינו למקורות תורניים וגם לשו"תים של רבני זמנינו כדי לראות איך מתייחסים לנושא. לאחר שבדקנו את הנושאים הנוגעים לשאלה שלנו הסקנו שבעצם יש תשובה גם למצב החדש של הקורונה. הסקנו שהקורונה נחשבת לפיקוח נפש ואם אנו רואים אדם המפר את ההנחיות אנו צריכים להעיר לו על כך ואף במקרים מסוימים לדווח עליו לרשויות כיוון שהוא עלול להזיק ולגרור להדבקה. כך שכאשר אנו רואים בן אדם המפר את הנחיות הקורונה באופן שעלול להזיק ולפגוע בציבור הרחב, צריך לנסות קודם כל לפנות אליו בנימוס ולהעיר לו על כך. אך אם לאחר שהערנו בנימוס, ראינו שהוא לא מקשיב וממשיך להפר את ההנחיות, אנו צריכים לדווח עליו לרשויות מתוך רצון טוב לעזור לאחרים וכדי למנוע הדבקות ומקרי חולי נוספים.

הרב שמואל אליהו, צילום: מתניה אופיר